

«MOTTAKERNAVN»
«ADRESSE»
«POSTNR» «POSTSTED»

Trondheim, 23.08.2019

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2019/8003

Saksbehandler:
Anders Braa

Avgjørelse i klagesak - klage fra Grong kommune på avslag fra Fylkesmannen på søknad om skadefelling av bjørn i Strompdalen, Namsskogan kommune

Miljødirektoratet opprettholder Fylkesmannen i Trøndelag sitt vedtak om å avslå søknad om skadefelling av 1 bjørn i Namsskogan kommune. Det er lagt avgjørende vekt på utvikling og nåværende status for brunbjørn i forhold til vedtatt bestandsmål i Norge.

Sakens bakgrunn

Grong kommune søkte 8. juli 2019 Fylkesmannen i Trøndelag om tillatelse til skadefelling av 1 bjørn i Strompdalen i Namsskogan kommune. Det ble gitt tillatelse samme dag på bakgrunn av ferske funn av sauekadaver påvist tatt av bjørn. Fylkesmannen trakk imidlertid tillatelsen tilbake 10. juli etter at det ble kjent gjennom DNA-analyse at det er ei binne innenfor skadeområdet. Binna er ikke registrert tidligere.

Grong kommune klager på Fylkesmannens omgjøringsvedtak og avslag på søknad om skadefelling i brev av 16. juli 2019. Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak og oversender saken til Miljødirektoratet for endelig behandling i brev mottatt her 21. august 2019.

Klagen

Klager viser til at det er 1200 sau/lam som beiter innenfor det aktuelle området, og et betydelig antall i tilgrensende områder. Skadesituasjonen er pågående, og det er påvist tap av 16 sau/lam fram til 12. juli.

Klager viser til at det skal være svært lav terskel for uttak av skadedyr i beiteprioriterte områder, jf. rovviltforliket punkt 2.2.19. Statsråden har påpekt i brev av 28. april 2014 at det skal være et tydelig skille mellom rovvilt- og beiteprioritert sone når det gjelder uttak av rovvilt.

I møte 11. juli med næringen, kommunene, Fylkesmannen og Miljødirektoratet ble det drøftet mulige forebyggende tiltak, uten at det kom fram gode alternative løsninger til felling.

Binner er mer stedeegne enn hannbjørner, og ved å spare den aktuelle binna vil en risikere at denne etablerer seg i det samme området og skaper store skader på sau hvert år framover. Det betyr i praksis en utvidelse av kjerneområdet for bjørn utover de grenser som forvaltningsplanen har fastsatt. Naturmangfoldloven § 14 setter krav om at andre samfunnsinteresser skal vurderes før tiltak.

Bestandsmålet for bjørn i region 6 er nesten nådd, og klager viser til at bjørnebestanden i Sverige er stor. Bjørnebestanden kan ikke sies å være truet. Selv om det føre til noe lenger tid å oppnå målet for region 6, mener klager at hensynet til næringen må tilsi at det åpnes for skadefelling av bjørn i Strompdalen.

Fylkesmannen sin behandling av klagen

Hunndyr med unger er unntatt fra Fylkesmannens beslutningsmyndighet når det gjelder vedtak om iverksetting av skadefelling av bjørn, jf. brev om kvote for betinget skadefelling fra Miljødirektoratet av 29. mai 2019. Fylkesmannen har vurdert at ei binne, selv om den ikke går med unger, har stor betydning for å oppnå bestandsmålet.

I det aktuelle skadeområdet er det en stor sauebesetning. Området er innenfor forvaltningsområde for gaupe og har dessuten jevnlig forekomster av jerv. Bjørnebinne med 3 unger som er påvist noe lenger sør i Grong kommune har benyttet også dette området tidligere år. Dessuten er området brukt av ulike hannbjørner. Fylkesmannen mener felling av 1 bjørn vil ha en kortvarig effekt på reduserte tap.

Fylkesmannen mener det er like stor sannsynlighet for at den aktuelle binna vil etablere seg innenfor forvaltningsområdet for bjørn som utenfor. Forvaltningsområdet blir ikke utvidet, men det er naturlig at det vil være bjørner som bruker områder på tvers av sonegrensene.

Fylkesmannen viser til at hensynet til andre samfunnsinteresser, jf. naturmangfoldloven § 14, allerede er hensyntatt ved at det er åpnet for skadefelling og lisensfelling av bjørn. Det er likevel slik at felling bare kan iverksettes dersom det ikke truer bestandens overlevelse eller at formålet ikke kan oppnås på annen tilfredsstillende måte.

Fylkesmannen finner ikke grunnlag for å ta klagen til følge, og sender saken til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

Lovgrunnlaget

Miljødirektoratets behandling av saken er hjemlet i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 9, jf. §§ 1 og 3.

Naturmangfoldloven § 1 (formål):

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i enhver region.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b), jf. rovviltforskriften § 9, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk (...) b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...)

Vedtaket etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn [...]

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.

Rovviltforskriften § 9 (Fylkesmannens myndighet til iverksetting av betinget skadefelling):

Fylkesmannen kan av eget tiltak eller etter søknad fatte vedtak om iverksetting av felling for å forhindre fremtidig skade innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnden, jf. forskriften § 8, eller Miljødirektoratet, jf. § 13. Fylkesmannen kan delegere sin myndighet til iverksetting av slik felling til kommunen i særskilte tilfeller.

Ved vurdering av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. forskriften § 6. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes

annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til

- a) Områdets betydning som beitemark
- b) Skadenes omfang og utvikling
- c) Potensialet for fremtidige skader
- d) Muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak.

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at bestemte dyr kan være unntatt, at felling skal foretas av nærmere bestemte personer, samt metoder for felling. Det kan også gis bestemmelser om dekning av påløpte utgifter i forbindelse med felling. Felling og forsøk på felling i henhold til denne bestemmelsen gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår:

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er 13 årlige ynglinger i Norge. Det vises videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011.

I rovviltforskriften § 4 f fremkommer det at det nasjonale bestandsmålet for bjørn i region 6 (Midt-Norge: Trøndelag og Møre- og Romsdal) er 3 årlige ynglinger av bjørn.

Vi viser også til Rovviltnemnda i region 6 sitt brev 28.5.2019 om *forslag til kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av bjørn 2019*. Der nemnda ber om at binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelse. Av nemndas vurdering fremgår følgende; "Det er viktig for måloppnåelse til region 6, at en styrer fellingene av bjørn til områder der sannsynlighet for å felle binne er lav. Enhver binne er av stor betydning for å nå bestandsmålet for bjørn i regionen, og også for å få opp andelen binner i bestanden. Det må derfor ikke åpnes for lisensfelling innenfor forvaltningsområdet, ei heller tillates felling av binne eller hennes unger dersom slike skulle opptre i de områdene der det blir åpnet for lisensfelling. De tiltak som kan settes inn for å hindre at binne skytes, skal være iverksatt."

Kunnskapsgrunnlaget

Om overvåking av bjørn og bestandssituasjonen i Norge og region 6 (Midt-Norge)

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Det nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt. Rovdata er den sentrale leverandør av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 15. mai 2019 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn, rapport fra Rovdata om populasjonsovervåking av brunbjørn og DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2018 (NINA rapport 1658).

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Overvåkingen har derfor tatt i bruk en modell, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange

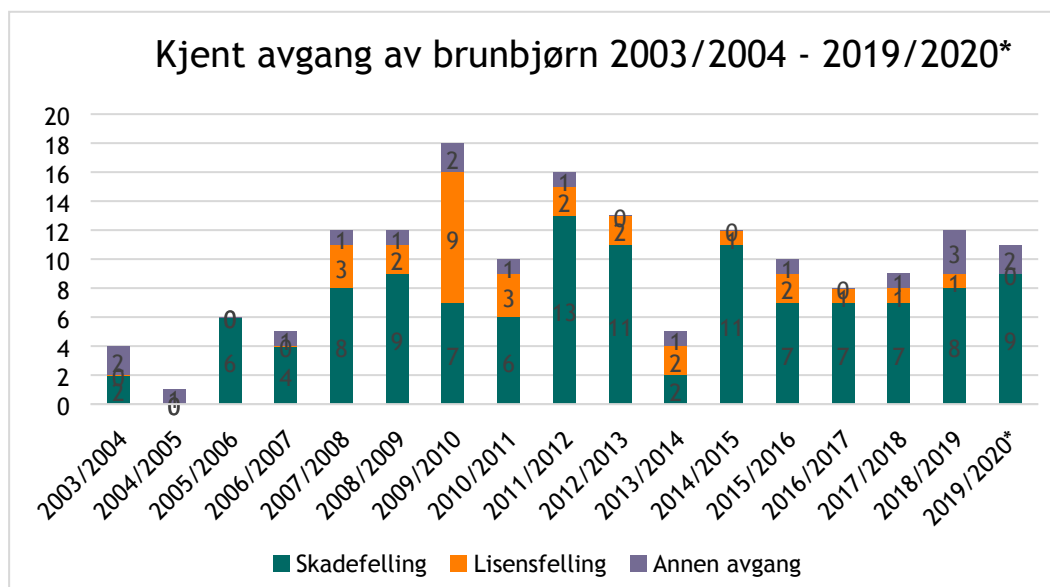
kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Modellen tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2018 ble det mest sannsynlig født 8 kull i Norge (NINA Rapport 1658, 2019), hvorav 2 i region 6. Dette er under bestandsmålet for regionen. Av de fire regioner med nasjonalt fastsatt bestandsmål for brunbjørn, er det regionale målet oppnådd kun i region 5 (estimert 3 ungekull), og det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull i Norge er ikke er nådd.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 138 ulike brunbjørner i 2018, 63 binner og 75 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Trøndelag, Nordland og Hedmark. Tallet på 138 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2018 var totalt 12 bjørner (hvorav 2 voksne og 1 unge var binner), mens det i 2017 var en kjent avgang på totalt 9 bjørner (alle hannedyr). Så langt i år er det registrert 11 døde bjørner (3 binner) i Rovbase. En hann ble felt på ekstraordinært uttak vedtatt av Miljødirektoratet i Meråker, en bjørnunge er funnet død av ukjent årsak i Trysil, 1 bjørnunge påkjørt av tog i Snåsa og 8 er felt på skadefelling i beitesesongen i Evenes, Snåsa, Verdalen, Sør-Varanger, Stor-Elvdal og Selbu.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltningen i stor grad har oversikt over den samlede belastningen (Fig. 1).

Direktoratet konstaterer at bestanden av brunbjørn ligger under det fastsatte bestandsmålet for landet og at en også er under bestandsmålet for brunbjørn i region 6. Miljødirektoratet viser videre til at antall ungekull av bjørn har vært relativt stabilt i en årrekke. Det er i liten grad felt hundyr på skade- eller lisensfelling, og binner med unger og deres unger har vært og er unntatt både ved delegasjon av myndighet til å iverksette skadefelling og ved åpning av lisensfelling på brunbjørn.

Figur 1. Total kjent avgang av brunbjørn i Norge for jaktårene 2003/2004 til 2019/2020* (*1. april t.o.m. 22. august 2019).

Om skadesituasjonen og områdenes prioritet

I Namsskogan kommune angir E6 forvaltningsgrensen mellom forvaltningsområdet for brunbjørn i øst, og prioriterte beiteområder i forhold til arten i vest.

I Namsskogan kommune er det registrert 61 sau drept eller skadet av brunbjørn, gjenfunnet mellom 2. juli og 18. august. 46 av disse er innenfor det aktuelle skadeområdet vest for E6.

Det er gjennom DNA-analyse påvist ei bjørnebinne i skadeområdet med Id NT161. Denne binna er ikke påvist tidligere. I tillegg er det påvist ei binne med 3 unger i et annet skadeområde omlag 10 km lenger sør i Grong kommune i juli. Dette er trolig ei binne som har hatt tilhold både utenfor og innenfor forvaltningsområdet for bjørn i dette området siden 2009. Hennes identitet er imidlertid ikke så langt bekreftet gjennom DNA-analyse.

Skadeområdet er vest for E6 og derfor utenfor forvaltningsområdet for bjørn. Det er likevel kort distanse til forvaltningsområdet på østsiden av E6.

Miljødirektoratets vurdering

Skadefelling skal kun iverksettes dersom uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. naturmangfoldloven § 18. Miljødirektoratet viser i denne forbindelse til vurderinger i sitt vedtak om kvote for betinget skadefelling for brunbjørn og gaupe 29. mai 2019, og senere vedtak, hvor Miljødirektoratet konkluderer med at en betinget skadefellingskvote på inntil 9 dyr i region 6, 7 og 8 ikke vil true brunbjørnbestandens overlevelse. Det er så langt belastet 6 hannbjørner og 2 binner i medhold av tillatelsen.

Miljødirektoratets vurdering om at kvotens størrelse ikke truer bjørnebestandens overlevelse er under forutsetning om at det i størst mulig grad unngås å felle binner, samt at binner med unger unntas fra felling. Hunndyr er den mest begrensende faktoren for bestanders tilvekstpotensiale.

Dette er særlig viktig å ta hensyn til i forvaltning av brunbjørn hvor den norske bestanden er langt under fastsatt bestandsmål og hvor det er et ønske om at bestanden skal øke mot bestandsmålet. Uttak av binner påvirker både nåværende og fremtidig bestandstall og størst reduserende effekt kan forventes ved uttak av voksne binner i reproduktiv alder.

Det aktuelle området er i umiddelbar nærhet til forvaltningsområdet for bjørn i regionen, og innenfor et område der det er gjort DNA- funn av binne (NT161). Dessuten er det påvist ei bjørnebinne med 3 unger i Grong kommune i juli i år. Avstanden mellom de to områdene er ikke stor, og det er en viss sannsynlighet for at binna med unger kan være innenfor det aktuelle skadeområdet i Namsskogan.

Miljødirektoratet mener en eventuell skadefellingstillatelse i dette området vil medføre en høy sannsynlighet for felling av binne. Med hensyn til status og utvikling i den norske brunbjørnbestanden vurderer Miljødirektoratet at uttak av en brunbjørnbinne vil påvirke bestanden negativt og ytterligere begrense muligheten for å oppnå bestandsmålet, både nasjonalt og for regionen. Gitt nåværende situasjon for brunbjørn vurderer Miljødirektoratet at dette hensynet må tillegges større vekt enn den geografiske differensieringen.

Miljødirektoratet vurderer at andre forebyggende tiltak må prioriteres uavhengig av prinsippet om geografisk differensiering i det aktuelle tilfellet. Miljødirektoratet ber Fylkesmannen om å vurdere andre forebyggende tiltak i det aktuelle området. På dette stadiet i beitesesongen er det et større spekter av forebyggende tiltak som er tilgjengelig enn tidligere i sesongen.

Vedtak

Miljødirektoratet tar ikke klagen til følge. Fylkesmannens vedtak blir ikke endret. Dette vedtaket er endelig og kan ikke påklages videre.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust
avdelingsdirektør

Knut Morten Vangen
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Kopi til:

Namsskogan kommune	Kommunehuset	7890	Namsskogan
Høylandet kommune		7977	Høylandet
Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007 Dep	0030	OSLO
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Rovviltnemnda i region 6	c/o Fylkesmannen i Trøndelag, Postboks 2600	7734	STEINKJER